

780

THE

NEW

SPRING

1887

AND

FALL

1887

AND

WINTER

1887

1887

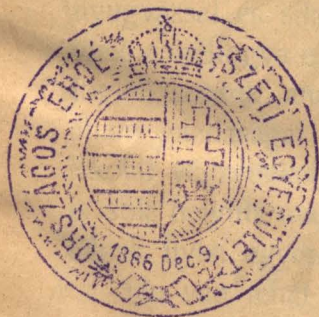
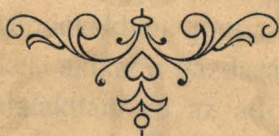
OEE Könyvtár
ÁII.EII. 2018

ALSÓ ERDÉSZETI SZAKOKTATÁSUNK KÉRDÉSÉHEZ

IRTA

KAÁN KÁROLY

A. k. 2170.

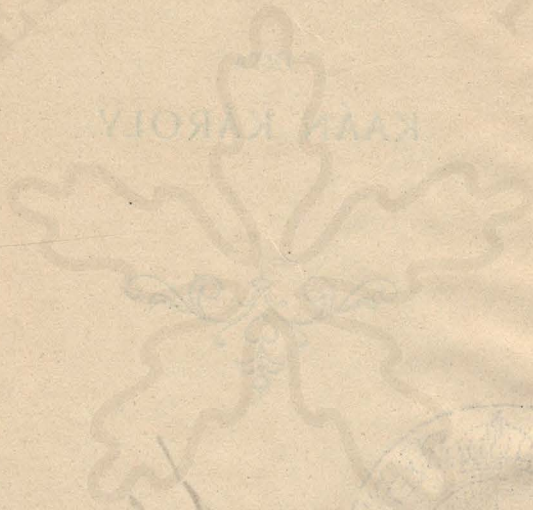
BUDAPEST

"PÁTRIA" IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI R.-T. NYOMÁSA

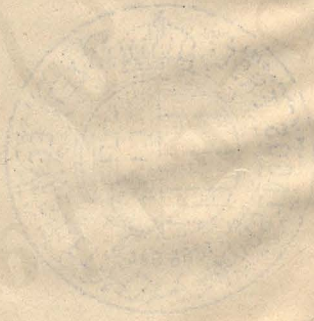
1904

ALSO ERDEZETI
SZAKOKTATÁSUNK
KÉRDÉSÉHEZ

KARAI KÁROLY

1884. é. 2140
6981/

BUDAPEST
KÖNYVTÁRSZAKKÖNYVTÁR

Erdőőri szakiskoláink berendezése és a gondos oktatás, a melyben a növendékeket részesítik, elismerésre méltó. És éppen ezért első pillanatra kimagyarázhatlannak tünik fel az a gyakorta megnyilvánuló nézet, hogy alsó erdészeti szakoktatásunk reorganizációra szorul.

Felhangzanak ilyen kijelentések az állam gazdaságaiból és hallunk hasonló nézeteket a morális testületek és magánosok erdészete részéről is.

A kritikai vélemények egyöntetűek és abban konkludálnak, hogy az erdőőri szakiskolákból kikerülő növendékek általánosságban véve nem szolgáltatnak olyan anyagot, a minőt az erdőgazdaság különleges természete a céljaira iskolázott növendékekben joggal keres és nem nevelnek olyan egyéneket, akiket a gazdaság változó körülményeinek megfelelően kialakítani és az adott viszonyok között megnyugvással és sikerrel alkalmazni lehetne. Olyan természetűek ennél fogva e nézetnyilvánulások, hogy velök manapság foglalkoznunk annál is inkább indokolt, mert immár az állam gazdaságai sem alkalmaznak mindenütt erdőőri szakiskolát végzetteket erdőörökül, valaminthogy a magánosok is sok helyütt maguk nevelik alkalmazottaikat, vagy importálnak ilyen egyéneket a külföldről.

Ha van tehát valamely hiánya az alsó erdészeti szakoktatásnak, az a fennebb vázoltak szerint olyan természetű, amely miatt a gyakorlati erdőgazdaság sokoldalú követelményei teljes kielégítést nem találnak, s a mely mellett a nemzeti irányzat érdekei is csorbát szenvednek a külföldiek meg nem akadályozható alkalmaztatása révén.

Ilyen körülmények megállapítása után az okozatok

eredő okait kutatván, lássuk először a külföld nevelő eljárásait, taglaljuk azután és indokoljuk meg a mi szükségletünket, s a nyert adatok segítségével tegyünk összehasonlítást a mi jelen állapotainkkal, hogy a nevelési irányzat és rendszer tekintetében nézőpontjainkat kellően megvilágíthassuk.

A külföld az ilyen személyzet nevelése és kiképzése tekintetében igen eltérő eljárásokat követ. Változik ez a helyi körülményeken kívül a szerint is, amint erdőgazdaságaiban a gazdálkodó tisztviselőkön kívül csak védszemélyzetet (Schutzpersonal) alkalmaz, avagy altiszti rangba sorozott külön gazdasági személyzetet (Förster, Revierförster) is foglalkoztat.

A német birodalom olyan országai, mint Württemberg, Baden, Hessen, Thüringia, a melyek neves, manapság országnak-világnak például szolgáló erdőgazdaságot üznek, az erdőőrök kiképzésénél abból az alapelvből indulnak ki, hogy az erdőőr ismerje *gyakorlatilag* az erdőgazdasági munkákat, és legyen *szervezetileg elég erős* a testi fáradságot igénylő szolgálat ellátására. Szolgáljon tehát az erdőgazdasági munkák felügyeletére és *teljesítsen erdővédelmi szolgálatot*. Választassék ezért a nép olyan elemeiből, a melyek *az erdei életet gyermekkorától megszokták*, és ekként az ilyen szolgálat addig folytatott életrendjének, véralkatának és igényeinek megfelel. Választassék továbbá a nép olyan rétegéből, a melyből kiemelve az erdőgazdasági szolgálatban való alkalmaztatással *sorsán segítve van*, és vele magát és családját *megtisztelve érzi*.

Ilyen szempontok figyelemben tartása mellett legnagyobbreszt fiatal és értelmesebb *favágó-munkások* közül, vagy a nép hasonló foglalkozásu elemeiből választják meg erdőőrökül azokat, a kik katonai szolgálatuknak kifogás nélkül tettek eleget s ott *altiszti rangot nyertek*. Olyanok lesznek tehát legtöbbszörre erdőőrökké a kik az erdei munkának minden változatait gyermekkoruktól fogva ismerik és üzik s a kik nem csak ennél, de a katonai szolgálatban is jóra valóságuknak adták tanujelét. Az írni olvasni és számolni tudás, mint természetes előfeltétel magától értetődik.

Az erdőőri alkalmazás ilyen rendszere mellett más országokban már korán szokássá vált egy másik eljárás oly értelemben, hogy az e célra kiválasztott egyéneket erdőőri alkalmaztatásuk előtt 2—3 évig erdőgazdasági üzennél, tehát gyakorlati foglalkoztatással képezték ki. Ez a rendszer a német birodalom több országában és Ausztriában is, mintegy 30 év előtt általános volt. Hátrányaként jelentkezett azonban, hogy az ekként nevelt egyének az elemi dolgokba aránytalanul *különböző mértékben vezettek be*, továbbá, hogy a kiválasztottak a népiskola bevégezte és a gyakorlatba fogadás között *2—3 évet foglalkozás nélkül töltöttek el*, végül pedig, hogy *ez a gyakorlati kiképzés nagyon is hiányos eredményel záródott*.

A német birodalomban először Poroszországban nyilvánult meg a törekvés az erdőőrök valamely rendszeresebb kiképzésére. Itt ugyanis, ahol a műszaki és gazdasági segédszolgálatra rendelt és altiszti minőségben szolgáló u. n. Revierförster-ek is alkalmaztatnak, már *révóta szervi kapcsolatot létesítettek az ilyen személyzet kiképzése és a katonai szolgálat között*, a mennyiben az erdőgazdasági szolgálatra jelöltek az iskolák befejeztével a vadászászlóaljknál kötelesek szolgálatot teljesíteni. A katonai altiszti iskolák, és a vadászászlóaljknál való szolgálattételre rendelt főerdészek és erdészeti assessorok képezik tehát az erdővédelemre és altiszti (Revierförster) szolgálatra hivatott egyéneket Poroszország és Elsass-Lotharingia állami erdőgazdasága részére.

Ujabbban azonban e rendszer javítása érdekében is felhangzanak az indítványok oly értelemben, hogy az ilyen nevelést az alsó erdészeti szakiskolával kellene szervi kapcsolatba hozni. Mert a szakiskolai kiképzés nem egyforma sikerű, a katonai szolgálat alatt való továbbképzést pedig a csapatszolgálatnál előforduló sokoldalú lekötöttség hátráltatja.

A rendszer hátrányául szolgál különben Schwappach dr. szerint*) az a körülmény is, hogy a vadászászlóaljokhoz tanároknak legtöbbször fiatal, alig államvizsgázott egyéneket rendelnek, a kiknek tehát gyakorlati tapasztalataik alig vannak.

Különben Poroszország az, a melyben először gondoltak alsó erdészeti szakiskolák felállítására is. Jelenben két ilyen iskola

*) Lorey's Handbuch der Fortwissenschaft.

működik ott. Az egyik a potsdami kormányzósági kerületben Gross-Schönbeckben van, melyet 1878-ban mint magániskolát nyitottak meg s 1883-ban államosítottak, a másik az oppeln-i kormányzósági kerületben levő Proskauban van s ez 1882-ben nyílt meg.

Ezeket az iskolákat azonban manapság még nem végzik mindazok, akik azután a katonai szolgálatban az erdőgazdaság céljaira szolgáló nevelésben is részesülnek.

Manapság Bajorország nyújtja az erdőőri szolgálatra hivatottaknak a legrendszeresebb kiképzést s ott 1886-óta már az alsó erdészeti szakiskola végzése kötelező is.

Ilyen szakiskola Bajorországban jelenleg 5 erdőgondnoksági (erdőhivatali) székhelyen van; névleg Kaufbeurenben, Kelheimban, Lohrban, Trippstadtban és Weinsiedelben.

A kiképezés időtartama 4 év, a mely időből 2 év alatt elemi dolgokban nyernek oktatást a növendékek, míg a másik 2 év a szakismeretek elsajátítására szolgál. A tanító személyzet az erdőgondnokból (erdőmesterből), *tehát a gazdálkodó erdőtisztből*, egy az oktatás céljaira melléje rendelt erdészeti assessorból, a falu lelkészéből és a népiskolai tanítóból áll.

A bajor rendszer méltatásánál különben figyelembe kell vennünk, hogy az *csak védszemélyzet (Schutzpersonal) nevelésére irányul*, mert itt a „Revierförster“-ek dolgát erdőtisztek (assessorok) látják el és a védszemélyzetnek csak egy töredéke éri el a „Förster“, vagyis altiszti rangot, a melylyel egyebütt, így Poroszországban, a „Revierförster“-nek nevezett egyén teendőihez hasonló munkakör jár.

Hogy Bajorországban a jelzett célok szolgálatában az alkalmazott rendszerrel *tul is lőnek a célon*, azt a fennebbi ismertetés után bővebben indokolnunk fölösleges.

Hessen 1901-ben Darmstadtban nyitott meg egy erdőőri iskolát, ahova felvételi vizsga alapján veszik fel a növendékeket. A kurzus novembertől júliusig tart. Az iskola látogatására a növendék mindaddig köteles, a míg a miniszterium erdőgazdasági osztálya eléggé képzettnek találja arra, hogy a vizsgát sikerrel letehesse.

Az erdőőr-jelöltek katonai kötelezettségüknek a darmstadti 115. sz. gyalogezredben tesznek eleget.

Hasonló berendezésű Meiningenben is egy erdőőri iskola.

Legfejlettebb az alsó erdészeti szakoktatás Ausztriában, a hol különös gondot fordítanak arra, hogy az iskolákban olyan egyéneket neveljenek, *akik kisebb birtokon önállóan is képesek gazdálkodni.*

Az alsó erdészeti szakoktatás céljait szolgáló iskolák közül az első 1876-ban Aggsbach-ban nyílt meg. A cs. k. állam-erdészet a saját céljaira 1881-ben Hallban (Tirol), ugyanakkor Gusswerkben (Steierország), 1883-ban Bollechowban (Galiczia), 1892-ben Idriában (Krajna), tehát 4 helyen és *mindenütt az ott meglevő erdőgondnokságok mellett* állított fel ilyen iskolákat.

Azon kívül van még Mährisch-Weiskirchen-ben is, az erdőgazdasági tanintézet mellett egy ilyen alsó erdészeti iskola. Ép igy van 1899-óta Egerben és Budweisban; míg Pisekben az ottani földmivesiskolával kapcsolatosan létesítették az ilyen célokot szolgáló intézetet.

A tanfolyam ez iskolákban egyéves, csak a pisekiben két évig tartó. *Mindezen iskolák célja az erdővédelem és a műszaki segédszolgálat részére szolgáló egyének kiképzése.*

Franciaországban Les-Barresban az ecole primaire készíti elő a „brigadier“ rangjába kerülő és a poroszországi „Förster“ minőségnek megfelelő egyéneket. A tanfolyam 11 hónapos. A vizsga leteltével a növendékeket garde forestier-ként alkalmazzák és 2—3 év multán léptetik elő brigadier-rá.

Belgiumban mindezideig a garde forestier-eket olyan egyénekből választották, a kik a katonai szolgálatuk alatt a Boullionban és Biestben levő ezrediskolában az alsó erdőgazdasági tanfolyamot végezték. 1902-ben azonban a földmivesiskolákkal kapcsolatosan külön alsó erdészeti iskolák nyíltak meg ott is. Ilyen iskola eddig kettő van Huyben és Paliseulben; mind a kettő 6 hónapos tanfolyammal.

A kiképzésnek más módját Schweiz alkalmazta elsőben, a hol ugyanis *nem rendeztek be e célra tulajdonképpeni iskolákat, hanem régebb idő óta a különböző kantonokban olyan tanfolyamra gyűjtik össze a jelentkezőket, a melyen a gyakorlati kiképzés és a fontosabb üzemi munkába való bevezetés a cél.*

Az ilyen tanfolyamok gyakorlati részét azután néhány elméleti

előadással egészítik ki oly arányban, a mint azt a dolgok megértése és a munkák gyakorlati kivitele megkívánja.

Az 1876, 1878 és 1880 évi szövetségi határozatok alapján a szövetség részéről segélyezett ezen tanfolyamok a következően szervezyék:

Vannak ugynevezett:

a) „*Alerdészi*“ (erdőőri) tanfolyamok (Unterförster-Kurse) legalább is 2 hónapos tartammal, a kisebb erdőbirtokon való gazdálkodásra hivatott egyének és a védszemélyzet képzése céljából.

A tanfolyamot végzettek az alkalmaztatás előtt vizsga letételére kötelesek.

b) „*Továbbképző tanfolyamok*“ (Fortbildungs-Kurse) 14 napos tartammal az a) pontban megnevezett alerdészek (erdőőrök) részére.

c) „*Erdőfelvigyázói tanfolyamok*“ (Bannwart-Kurse) a kizárólag védelmi szolgálatra hivatottak részére 14—20 napi tartammal. A tanfolyamok befejeztével vizsgáláshoz bocsájtatnak a résztvevők, s bizonyítványt nyernek.

Schweiz példáját csakhamar követte Ausztria. Tirol és Vorarlbergben, Bregenzben 1876 óta, Rotholzban (Unter-Innthal) 1882 óta és az Etsch-menti San Micheleben 1880 óta vannak hasonló tanfolyamok 8—12 heti tartammal. A bukovinai Czernovitzban és Franzthalban pedig 1887 óta tartanak kéthónapos erdőfelvigyázói tanfolyamokat (Waldaufseher-Kurse.)

A német birodalom államai közül ujabbán Baden nagyhercegség és Württemberg királyság követi a schweizi példát, a mennyiben a fentiek szerint az erdőmunkásokból választott és katonaviselt erdőőr-jelölteket ujabbán a Karlsruheban tartott 8 heti tanfolyamon részesíti elméleti oktatásban.

Változatos tehát és különböző rendszeren alapul az alsó erdészeti szakoktatás a külföldön.

Az eljárásokat kettéválasztja a szolgálati beosztásnak az a kétféle irányzata, a mely szerint a főiskolai végzett-

séggel, tehát akadémiai képzettséggel bíró erdőgazdasági tisztviselőkn kívül csak az erdővédelmi szolgálatot teljesítő és az erdőgazdasági munkákra felügyelni hivatott személyzet látja-e el a gazdaságot, avagy olyan „altishti“ minőségben levő egyének alkalmaztatnak, a kik *a műszaki segédszolgálat teljesítésére és arra is hivatvák, hogy ott, a hol külön védszemélyzet van, ennek foglalkozására felügyeljenek, egyebüitt pedig ennek teendőit is végezzék.*

A hol csak a védelmi szolgálat ellátására szolgáló egyének (Forstwart, Bannwart, Waldaufseher, Waldheger stb.) kiképzéséről van szó, ott még olyan magasfoku erdőgazdaságot üző országok is, mint Baden, Württemberg, Hessen, Thüringia lehetőleg az erdőmunkások köréből választják a személyzetet és azt tekintik a szolgálatra minősítés előfeltételéül, hogy az alkalmazandó egyén a katonaságnál altishti rangot nyert légyen. Ezeknek az egyéneknek a kiképzése azután még olyan országokban is, hol szakiskolák működnek, rövid tartamu. Hessen darmstadti iskolájában novembertől júliusig tart a kurzus; ép ennyi ideig Meiningenben is.

A hol pedig nem iskolákat, de csak tanfolyamokat nyitának az ilyen egyének oktatására, ott a kiképzés még rövidebb tartamu. Schweiz 14 napos, Ausztria 8—12 hetes, Baden és Württemberg 8 hetes tanfolyamokon oktatja ki a védszemélyzetet.

Természetes, hogy sem az ilyen rövid tanfolyamok, sem az e czélu iskolák nem alkalmasak arra, hogy a műszaki segédszolgálatra, a kisebb birtokon való önálló gazdálkodásra, vagy a szó szorosabb értelmében vett „altishti“ vagy „segédtishti“ működésre hivatott egyéneket neveljenek.

Bajorország képzetebb védszemélyzet nevelésére berendezett erdőőri iskoláival czélt tévesztett. Mert intézetei az

erdőgazdaság *védelmi szolgálatára* aránytalanul nagyigényű olyan személyzetet neveltek, a mely a felhangzó panaszok és a magam személyes tapasztalata szerint mivel sem válik az erdőgazdaság nagyobb szolgálatára, mint Baden vagy Württembergnek katonaviselt erdőmunkásokból vagy hasonló elemekből válogatott és 8 hetes tanfolyamon kioktatott személyzete.

A hol a mi altiszti minőségünknek megfelelő és német földön „segédtsitz“-nek is nevezett, tehát oly egyéneket (Förster,*) Revierförster, Brigadier stb.) alkalmaznak, akik az ugynevezett műszaki segédszolgálatra hivatvák, a nagyobb arányu szellemi kiképzés indokoltabb. És mégis feltűnő, hogy ezen iskolákban sem hosszabb a tanfolyam egy évnél, valamint figyelemre méltó, hogy több helyütt előfeltételül tekintik a sikeres katonai szolgálatot; Poroszországban pedig kapcsolatba hozzák az oktatást a katonai kiképzéssel.

Azok az igények, a melyeket a magyar erdőgazdaság *mai* szükségleténél az alsó erdészeti szakoktatással kell kielégítenünk, csak többrendbeli kérdés előzetes megfejtése kapcsán állapíthatók meg.

Első e kérdések közül, hogy van-e szükségünk az altiszti rangnak megfelelő képzettségű egyénekre az állam gazdaságában és hasonló minőségű alkalmazottakra a magánosok nagyobb erdőbirtokain, s ha igen, milyen célból? A második, hogy igényelünk-e olyan egyéneket, a kik a műszaki segédszolgálatra alkalmasak? És a harmadik, hogy van-e szükség alsó erdészeti szakoktatással képzett és kisebb erdőgazdaságok önálló vezetésére alkalmas egyénekre?

E kérdések elbírálásánál nem indulhatunk ki egyoldaluan azokból a nézőpontokból, a melyek például a német

*) Ausztriában a Förster altiszti rangot visel.

erdőgazdaságokat érdeklőleg figyelembe jöhetnek. A szükséglet megállapításánál sem lehetnek egyazon kívánalmak mértékadók!

A német birodalom erdőgazdasága ugyanis a maga belterjessége, erdőgazdasági munkáinak sokfélesége és magasfoku jövedelmezősége mellett nagyobb szellemi képzettségű egyének foglalkoztatását indokoltabbá teheti s ilyenek alkalmazását magasfoku jövedelmezősége el is viseli. Nálunk azonban, a még jórészt extenzív és nagy átlagban csekély jövedelmű erdőgazdaság, mely jobban védelmi szolgálatot, kevesebb gazdasági teendőt és még kevesebb értelmi munkát követel, ilyen egyéneknek a kívánt értelemben foglalkozást adni alig tud. A mikor pedig a kiképzés nem történik a szükséglet arányában és az alkalmaztatás nem nyújt megfelelő foglalkozást a képességnek: a természetellenes helyzet a szolgálat eredményeire kedvezőtlen visszahatással jelentkezik.

Ebben látom egyik hátrányát a mi alsó erdészeti szakoktatásunk rendszerének!

A védelmi szolgálat és mind a mai napig kevés és egyszerű gazdasági teendő ugyanis nem igényel olyan foku kiképzést, mint a minőt növendékeiknek a magyar erdőőri szakiskolák nyújtanak. Az ilyen szolgálatra és a gazdaságban előforduló munkák végrehajtásának felügyeletére kitűnő védszemélyzetet nevelt már önmagának akárhány magyar uradalom és erre a célra a kir. kincstár erdőgazdaságaiban is még a legmegfelelőbbeknek bizonyultak a gyakorlatilag képzett, javarészt katonaviselt és kevésigényű alkalmazottak.

Beigazolható és ismeretes, hogy az erdőőri szakiskolák nem nevelik növendékeik igényeit. De ne feledjük, hogy azért, mert szakiskoláink növendékei nagyon is vegyes szár-

mazásuak; nem egy már magával hozza az igények fejlesztésére való hajlandóságot s megrontja internátusbeli tanuló társai gondolkodásmódját az eszmecserék során. A kikézésnek adott foka pedig a növendékekben akaratlan nagyobb igényeket táplál az étellel szemben, mint a minőt a gyakorlati gazdaság mai fokán és a védelmi szolgálatra hivatott erdőőri javadalmazás teljesen indokolt arányai nyújtani képesek.

Erre a célra a magyar erdőgazdaság nagy átlagban még nem szükséges 2 tanéves szakiskolában képzett egyéneket. Erre a célra a helyesen megválasztott jelöltek kell, hogy 3—4 hónapos tanfolyamon kellően kiképezhetőek legyenek.

Joggal várható ez annál is inkább, mert manapság a gyakorlatilag képzett, szakiskolát nem látogatott és nagy átlagban eddig ilyen szolgálatra mégis legjobban bevált egyének jó sikerrel állják meg helyüket a kötelező erdőőri vizsgálatnál is. És megbecsülendő, a szolgálatra fontos előnye volna ennek a rendszernek, hogy ilyen uton csekélyebb igényű, jóra valósságukban az erdőgazdaságnál többnyire eleve kipróbált olyan egyének kerülnének erre a pályára, a kik az erdőgazdasági munkát a gyakorlati életben tanulták megismerni s a kik az erdőőri alkalmaztatással óhajaikat kielégítve, sorsukat biztosítva tudván, szolgálatuknak odaadással igyekeznének megfelelni.

A katonaviseltség az erdőőri szolgálatra való rátermettség elbírálásánál, és főleg az állam gazdaságát illetőleg talán szintén figyelembe jöhetne.

Más nézőpontokból kell elbírálnunk azt a második kérdést, vajjon igényel-e a magyar erdőgazdaság olyan egyéneket, a kik műszaki segédszolgálatra alkalmasak.

Volt alkalom már máshelyütt is kifejtenem, hogy a mig

a külföld nem egy erdőgazdaságában a műszaki kérdések jórésze az idők folyamán már megoldást nyert, vagy ilyen teendők nagyobb mértékű végzését a helyi viszonyok szükségessé sem teszik, addig a magyar erdőgazda vállaira a szónak szorosabb értelmében vett technikai munkák egész sorozata nehezedik. A birtokviszonyok rendezése, az üzem- és hozamszabályozási munkálatok, szállítóeszközeink építése és fenntartása, az erdőgazdasági talajjavítás, a földcsuszamlásokat megakadályozó, a vízmosságokat beépítő s erdei patakokat és folyókat szabályozó munkálataink, a sokoldalú gazdasági üzemhez szükséges és ép úgy a személyzet elhelyezésére hivatott magasépitkezések stb. *mind technikai ismereteket és ilyen értelmű munkákat igényelnek.*

Az erdőgazda ténykedésének javarészét tehát manapság, és még hosszú évtizedeken által hazánkban a műszaki munkák veszik igénybe, a miért is beigazoltan indokolt, hogy a főiskolai végzettségű, tehát akadémiai képzettségű magyar erdőtisztet, a megfelelő ismeretek előfeltétele mellett és a nagyarányú technikai foglalkozás révén az erdőmérnöki cím is teljes joggal megilleti.

Igy állván a helyzet, a műszaki segédszolgálatra hivatott egyének szükségességének elbírálásánál sem lehetett szándékom, de nem is indulhattam ki első sorban a külföld idevágó felfogásaiból; hanem következtetéseim alapfeltételeit a magyar műszaki foglalkozások szolgálati beosztásában, a nálunk szokásos rendszerekben kellett első sorban keresnem. És vizsgálódásaim folyamán arra a meggyőződésre jutottam, hogy a magyar műszaki foglalkozások minden ágazatában, legyenek azok az államnak a közérdeket szolgáló műszaki hivatalai, a magyar kincstár termelő ágazatai, avagy magánvállalkozások, — *nagy és fontos szerep jut a műszaki segédszemélyzetnek.* E nélkül az ugyis drága

technikai munka költségei aránytalanul emelkednének, s e nélkül a technikusok szellemi erejét a tulságig lenyügözné az olyan mechanikus munka, a mely gyakorlatot, kézi ügyességet, de nem magasabb értelmi képességet igényel, és a mely megfelelő szellemi vezetés, s ahhoz értő felügyelet mellett kisebb képzettségű egyének részéről is a legjobb sikerrel végezhető.

Az állam a maga kulturmérnöki hivatalainak műszaki segédszolgálatára a vizmestereket, az államépítészeti hivatalok hasonczélú teendőihez az utmestereket képezi ki. A bányászat céljaira a bányaiskolákban, az építészeti céljaira az építőmesteri iskolákban, a gyári célokra az ipari szakiskolákban nevelik a megfelelő műszaki segéderőt.

Ilyen műszaki segédszemélyzetre lett volna már régen és volna még ma is égető szüksége a magyar erdőgazdaságnak.

Ismerjük és teljes mértékben méltányoljuk is azt a jóindulatot, a mely a műszaki dijnoki intézmény életbe léptetésénél, és az erdészeti pályára akkor nagy arányban tódult fiatalság gyakorlati foglalkoztatásánál befolyásolta a vezető köröket, de tudjuk is azt, mert át is éltük viszontagságait, hogy a főiskolai végzettségű egyének ilyen értelmű alkalmazása főleg és akaratlanul arra szolgált, hogy olcsó műszaki erőt szolgáltasson az államnak a lázasan siettetett technikai munkálatok keresztülvitelében. Az a cél, hogy gyakorlati kiképzéshez nyújtson alkalmat a főiskolából kikerült fiatalságnak, a sok oldalról megnyilatkozott jóindulat daczára, a viszonyok kívánta nagyon is egyoldalú foglalkozás révén igen szűk térre szorítkozott s nem egy esetben nem járt a legjobb eredménnyel.

Ha akkor műszaki segédszolgálatra alkalmas altisztek állanak rendelkezésre, a műszaki munkálatok, és főleg a

kézi ügyességet igénylő teendők mindenestre olcsóbban és gyorsabban lettek volna biztosíthatók. Az üzemrendezési munkálatok pedig bizonyára nem terhelték volna meg oly aránytalan nagy költséggel a még annyira extensív és kezdetleges gazdaságot. És meglett volna az az előny, hogy a főiskolát végzett egyének az ilyen munkába való begyakorlás mellett a sokoldalú gazdasági és egyéb műszaki teendőket is mindnyájan megismerik a kívánatos mértékben.

Ámde teljes mértékben elismerjük és nyomatékosan igazolni is kívánjuk, hogy a berendezkedés akkori lázas és sokoldalú munkája közben, a mikor a semmiből oly nagy és tekintélyes arányokban alakult ki a magyar erdőgazdaság, s a mikor a kevés magyar erdőtiszt és a megfelelő véd-személyzet teljes hiánya mellett a korszakalkotó teendők egész sorozata torlódott össze, és várt megoldásra: — ilyen műszaki segéderőket annál bajosabb lett volna nevelni, és még bajosabb foglalkoztatni, mert szélteben a magyar hazának hiányzott akkor még az akadémiai képzettségű technikus-erő, a mely a műszaki segédszemélyzetet a teendőkhöz begyakorolja, és annak munkájához az értelmi vezetést illő mértékben szolgáltatassa. Nincs és nem lehet tehát okunk arra, hogy ezt a körülményt a multak hibájának rójuk fel. Sőt az akkori viszonyok természetes következményének ismerjük és ilyen értelemben bíráljuk is el.

Hogy a magyar erdőgazdaság jelen viszonyai között van-e szükség műszaki segédszemélyzetre, fölösleges is volna részletesebben megindokolnom.

Az a 25 év, a mely az erdőtörvény megalkotásával kezdődött és ez esztendőben záródik le, a magyar erdészetet a körülményes kibontakozás teendőivel, és az időleges gazdasági berendezkedés munkájával kötötte le.

A munka nagy része mögöttünk van!

Kialakult és az egész hazára kiterjedőleg tért foglalt a nemzeti eszményt és a magángazdasági érdekek mellett a nemzetháztartási célokat is szolgálni hivatott magyar erdészet. Kell is ezért most már, hogy a fejlődésnek indult ország háztartásában elfoglalja és a fokozatos fejlődés révén mindenha megállja azt a fontos szerepét, a melyet a helyes közgazdasági összhang a magyar erdészettől joggal elvár és megkövetel.

Azért hangoztatjuk mi minden megnyilatkozó alkalmammal, hogy erdészeti főiskolánkat az annak idején talán helyes, de a mai kor igényeit már ki nem elégítő szervezetéből a jelen viszonyainknak és szükségletünknek megfelelő nivaura kell emelnünk, a kor és a szükséglet kívánalmainak kielégítésére mielőbb és sürgősen reorganizálnunk kell! És ezért ragadjuk meg a jelen alkalmat is, hogy alsó erdészeti szakoktatásunk kérdésében is annak fejlesztése és a jelen szükséglet szerint való kialakítása érdekében kifejtsük legjobb szándéku nézeteinket.

Az idők és azok kapcsán a körülmények megváltoztak!

Az erdészeti főiskolánkra az erdőtörvény életbelépte után jelentkezett aránytalan tódulás megszűnt. Manapság az erdészeti főiskola látogatottsága a magyar erdőgazdaság ilyen egyénekben való szükségletének olyan arányszámára szállt le, a mely számban remélhetőleg mindenki foglalkozást, de tanultságának megfelelő megélhetést is kell, hogy kapjon attól az időponttól kezdve, a mikor már a korábbi idők tulprodukcziója a képességének megfelelő elhelyezést talált.

Ez az állapot a mult időknél egészségesebb helyzetet fog teremteni, de nem fog nyújtani elégséges technikus-erőt a jelzett értelmű teendők végzéséhez; a mint hogy e

megfogyatkozás ilyen következményei már ma is érezhetők mindenfelé.

A műszaki munkák kiviteléhez szükséges és a főiskolát végzettek arányszámával megapadt erőnek hiánya tehát már magában véve szükségessé teszi a műszaki segédszemélyzet kiképezését. Szükségessé teszi pedig annál is inkább, mert a gyermekéveit átélt és fejlődésnek csak most induló magyar erdőgazdaságra a technikai munkák megoldásának egész sorozata vár, s mert a fejlődő gazdaság érdekei hova-tovább megkívánják, hogy a főiskolát végzett fiatal kartársaink lehetőleg sokoldalulag képezteszenek ki s ekként gyakorlati éveiket necsak egyféle technikai munka mechanikus részének éveikig tartó egyoldalú teljesítésével töltsék el, de akként foglalkoztassanak, amint azt a lehetőleg sokoldalú gyakorlati kiképzés leginkább megköveteli.

Igy találom ezt más technikai pályákon is; és úgy vélem, így kell kialakulnia a helyzetnek a technikai munkák végzésével eléggé megterhelt magyar erdőgazdaságban is. *Ha pedig ez így lesz és a magyar erdőgazdasági főiskola olyan egyéneket nevel, akik pár évi gyakorlati foglalkoztatás után a technikai és gazdasági feladatok önálló megoldására alkalmasak, akkor az ilyen munkálatok az akadémiai képzettségű egyének mellé beosztott műszaki segédszemélyzettel minden akadály nélkül és a mainál olcsóbban és gyorsabban lesznek megoldhatók!*

Például hozom fel a magyar kulturmérnöki intézményt a melléje beosztott műszaki segédszemélyzettel (vizmesterekkel).

A kulturmérnöki pályára menni szándékozóknek az állam már a technikai főiskola hallgatása közben évente rendelkezésre jutó 2—3 havi iskolai szünidőre alkalmazást nyújt s így a mérnökjelöltek jó része a főiskola bevég-

zéséig a mérnöki teendők gyakorlati részéből sokat el-
sajátít s a további fontosabb gyakorlati ismereteket a segéd-
mérnökké való kineveztetésig tartó 2—3 évi gyakornokság
alatt szerzi meg.

A mérnök-gyakornokok száma azonban kevés; s így
— még ha az is volna a szándék — a technikai munkák
mechanikus részének elvégzésére elégtelen.

Az altiszti rangban levő u. n. vízmesterek szolgálnak
e célra és közismeretüen a legjobb sikerrel. Végeznek
ezek a mérnök utmutatása szerint lejtmméretezési, terepfel-
vételi és hasonló egyéb külső munkát, megrajzolják és sok-
szorosítják a mérnök készítette terveket és alkalmaztatnak
munkafelügyelőkként, sőt munkavezetőkként a technikai
munkák tervszerű és legtöbb esetben házilag teljesített
kivitelénél.

Szóval a műszaki segédszolgálatot hivatásszerűen, hozzá-
értéssel és teljes megelégedésre végzik.

Krisztinkovich, a ki a földmívelésügyi miniszter meg-
bízásából a külföld birtokrendezési eljárásait tanulmányozta,
a tapasztalatairól kiadott munkában *) azt írja a többek között,
hogy a magyar birtokrendezési törvény szerkesztésénél a
badeni példát legtöbb haszonnal vélné felhasználhatónak,
mert intézményeinknek s talán viszonyainknak is leginkább
megfelel. „Mintaszerűségét világszerte elismerik, s alig van
művelt állam, mely ennek az intézménynek a fejlődését
Badenben figyelemben ne kísérte volna.“ Ismertetvén pedig
a kivitel szokásos eljárásait, reámutat, hogy a műszaki
munkák végzésére ott a kulturmérnökök hivatvák. „A végre-
hajtásban csak az okoz nehézséget, hogy a kulturmérnökök
tul vannak terhelve a városok és községek vizellátásának

*) Krisztinkovich Ede: „Birtokrendezések Ausztriában, Bajorországban,
Württembergben és Badenben.“ 1901.

teendőivel s a tulajdonképpeni feladatokra nincs elég idejük. A *modus vivendi*-t abban találják, hogy a rétmesteri szeminárium növendékei, kik 18 éves koruktól képeztetnek, a a műszaki feladatok teljesítésére jól alkalmazhatók. Ezek a növendékek végzik a birtokrendezési előmunkálatokat a kulturmérnök felügyelete alatt“.

Zárószavában pedig, a hol indítványokat tesz a magyar birtokrendezés jövő eljárásaira nézve, azt írja többek között, hogy nálunk „mindezen feladatok teljesítésére kész szervezet áll rendelkezésre a kulturmérnöki, helyesebben gazdasági mérnöki hivatalokban s a kataszteri földmérés műszaki közegeiben“.

Már pedig, ha Badenben, ebben a közgazdaságilag annyira előrehaladott országban, az annyira fontos *birtokrendezési* munkálatoknál a műszaki segédszemélyzetnek a végrehajtásnál ilyen fontos szerep jut és azt példakép felhozzák és alkalmazni kívánják nálunk, ha továbbá az előzők szerint *a talajjavító, patak- és folyószabályozó munkák és hasonló egyéb technikai teendőkben* a magyar kulturmérnöki intézmény ma is a legjobb sikerrel tudja alkalmazni a vízmesterekben (rétmesterekben) rendelkezésre álló személyzetet, ha továbbá *a kataszteri felvételeknél* nálunk ilyen egyéneket hasonczélból szintén jó sikerrel tudnak használni már régebb idő óta, és ha végül a kir. kincstár termelő ágazatainál, mint *bányászat, vasgyárak*, az ilyen segédszemélyzetet a műszaki munkák felvételénél és kivitelénél az egész vonalon foglalkoztathatják, a minthogy a *magán ipari és gyári vállalatoknál* is lényeges szerep jut az efféle alkalmazottaknak: akkor nincs ok kételkednünk, hogy a magyar erdőgazdaság a reá váró technikai feladatok megoldásában segéderőként ne használhatna hasonló sikerrel ilyen célra képezett altiszteket.

Hivatkozhatom állításom bizonyításánál még arra a körülményre is, hogy a magy. kir. kereskedelemügyi miniszterium az államépítészeti hivatalok részére a műszaki segéd-személyzet kiképezését csak a legutóbb indította meg az egy év óta működésben levő ugynevezett utmesteri iskolákkal.*)

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1902. évi 84836. számú rendeletében ezen iskolák életbeléptetését s az azok szervezetére vonatkozó tervezetet közölvén alantás hivatalaival, így ír:

„Azon fontos közgazdasági szempont által vezetve, hogy a kisebb műszaki képzettséget igényelő ut- és hidépítési munkák ne az állammérnöki kar munkaidejét kössék le, hanem megfelelőleg képezett segéd-személyzet által legyenek végezhetőek, s hogy ezen elméletileg és gyakorlatilag képzett segéd-személyzet a ma nagyrésztben szakértő vezetés nélkül álló községi közlekedési és községi közutak építésénél és fentartásánál is sikerrel legyen alkalmazható: az ország 10 vidéki városában magyar királyi utmesteri iskola felállítását vettem tervbe.“

„A tanfolyamot 2 évben, s a tanítási időtartamot évenként 4 hónapban állapítottam meg.“

„A kiképezés tervezett mértéke az, hogy a vizsgázott tanulók:

kisebb ut- és hidépítési munkákat önállólag tervezni, költségelni és végrehajtani,

s nagyobb ut- és hidépítési munkálatoknál mérnöki vezetés mellett sikerrel segédkezni képesek legyenek.“

*) Ilyen utmesteri iskolák felállítottak Magyarországon: Balassa-Gyarmaton, Kassán, Kolozsvárt, Lugoson, Máramarosszigeten, Nagyváradon, Pécsen, Nyitrán, Brassóban és Szombathelyen. Horvátországban pedig Zágrábban.

Ha tehát az államnak a közérdeket szolgáló hivatalai, termelő ágazatai, sőt a magánvállalatok mind alkalmazhatnak ilyen műszaki segédszemélyzetet indokolt alapon és a legjobb sikerrel: elérkezettnek hiszem, éppen most aktuálisnak vélem, s a magyar erdőgazdaság viszonyait megértetteknek tartom arra, hogy a mi szükségletünknek megfelelő ilyen műszaki segédszemélyzetet neveljünk s a szorosabb értelemben vett erdőgazdasági teendők oktatásának figyelmen kívül hagyása nélkül, az erdészet céljait szolgáló altisztek képzését ilyen szempontok gondos figyelemben tartása mellett reorganizáljuk.

Nem kevésbé érezi a magyar erdőgazdaság az ilyen képzettségű egyének szükségét arra a célra is, hogy kisebb birtokok gazdaságának akár önálló ellátására szolgáljanak, s megelégedésre töltsék be azt a szerepkört, a melyet az ily féle alkalmaztatás hazánkban megkövetel. Kívánatos pedig az e célra alkalmas egyének kiképezése annál is inkább, mert a míg ma még azzal a kifogással élhet bárki is, hogy külföldiek alkalmazására megfelelő magyar egyének hiánya utalta, addig a jövőben kizárólag erdőbirtokosainkra háruljon az ódium, ha a magyar vér megtagadásával idegeneknek adnának kenyeret.

Alsó erdészeti szakoktatásunk reorganizációjánál tehát ez a feltétel sem hagyható figyelmen kívül. Ne higgye azonban bárki is, hogy a szóban forgó szakoktatásnak e javaslatom szerint való kifejlesztése előbb-utóbb az olyan értelmű középiskolák kialakulására vezet, mint a minők pl. a magyar mezőgazdaságnak keszthelyi és debreczeni, kolosmonostori, vagy kassai tanintézetei. Ilyen irányban annál kevésbé fejlődhetik az oktatás, mert az erdészet a jelzett iskolákat az előzők szerint legfőképpen a műszaki segédszolgálathoz alkalmas altisztek nevelésére szükségelné, s csak alárendel-

tebb volna azon képesített növendékek száma, a kik kisebb birtokok gazdaságának önálló ellátásához jutnának.

A mezőgazdasági középiskolákhoz hasonló olyan szervezetű intézményekre, a hol a középiskolai jelleg daczára a gazdasági ismeretek *tudományos alapon* tárgyalatnak, a magyar erdőgazdaságnak szüksége nincs és belátható időben nem is lehet, míg ellenben a mezőgazdaság éppen Magyarországon a főiskola mellett ezeknek bizonyára kiváló hasznát veszi a középbirtokos osztály egy jó részének kiképzése céljából.

Ilyen értelemben vett középfoku erdőgazdasági tanintézet a német birodalomban is csak egy van, az eisenach-i; mely azonban az utóbbi időben az akadémiává való kifejlesztésre törekszik, a mint hogy nálunk is ilyen irányzat észlelhető a középfoku mezőgazdasági tanintézetek fejlődésében.

Ausztria volt az, a hol az eisenach-ihoz hasonló erdőgazdasági iskolák korán alkalmazást nyertek.¹⁾ Weisskirchen (Morvaországban), Weisswasser (Csehországban), mint ma is ilyen értelemben működő iskolák, nálunk is ismert nevek, mert magánerdőbirtokosainknak nem egy, főleg idősebb erdőtisztje került ki ez intézetekből. Van ezenkívül hasonló, ha talán nem is teljesen olyan értelmű középiskola Bruckban, Pisekben, Lembergben és Sarajevóban, utóbbi mint az ottani technikai középiskola egy ágazata.

Ausztriában e középfoku szakiskolák tulprodukciója manapság már gondot okoz és nem kedvező hatása.

Galicziában és Bukovinában jártamban tapasztaltam, hogy ilyen tanintézetekből kikerült egyéneket a kincstár és

¹⁾ A morva-sziléziai erdészeti egyesület az elsőt 1852-ben Morva-Ausseeban létesítette a magánszolgálatra hivatott erdőtisztek kiképezése céljából.

a hitalapok erdőgazdaságát ellátó állami erdészet a műszaki segédszolgálat szerepében az erdei felméréseknél és egyéb technikai munkáknál napidijasokként alkalmazza. Érdeklődvén pedig ez egyének jövőbeli sorsa iránt, azt az értesülést nyertem, hogy tisztí minőségben az államszolgálatba vételüket a törvény tiltja; mégis napidijasokként azért alkalmazták őket, hogy a tulprodukczió foglalkozást nyerjen addig is, a mig végre magánbirtokokon állást talál.

Az osztrák állam a maga altisztjei nevelésére Hall-ban (Tirol), Gusswerk-ben (Stájerország), Bolechow-ban (Galiczia) és Idriá-ban (Krajna) állított iskolákat, a melyek a mi jelenlegi iskoláinknál *aránytalanul nagyobb mérvű olyan műszaki kiképezést nyújtanak tanulóiknak*, mely ha nem is teljesen és minden irányban, de egy más alapelveiben megfelel annak az irányzatnak, a minőt a mi viszonyaink között is követendőnek tartok szakiskoláink elmaradhatatlan reorganizációjánál.

Másutt is vannak hasonló intézetek!

Ismertetésekben középiskolának nevezik ugyan, de hasonló intézetnek tartom a finnországi Evois-ban levő iskolát, mely 2 éves tanfolyamon évente 8 tanulót nevel s fokozatosan 25 tanuló kiképzésére lesz hivatva.

Ilyennek tartom Svédország 5 (bisparden-i, grönsinka-i, bjurfors-i, hunneberg-i és kolleberga-i) állami erdészeti iskoláját, a melyek mindegyikébe évenként 10—10 tanulót fogadnak fel egy, a szeptember hó 1-től junius hó 15-éig tartó, de legközelebb már 11^{1/2} hónapra kiterjesztendő tanfolyamon való kioktatáshoz.

És ilyen bizonyára az Oroszországban működő 30 alsóbb erdészeti iskola is (Waldbauschulen), a melyek az ország nagyon is változatos viszonyaira való tekintettel ugy van-

nak elhelyezve, hogy *a helyi szükséglet céljaira megfelelő erőket neveljenek*. A tanfolyam itt 2 éves. A növendékek *minden év felét az erdőben gyakorlati foglalkozás mellett töltik*.

Az orosz-rendszerű oktatás sikerét kitünőnek mondják.

Meg kell különben jegyeznünk, hogy a most megnevezett országok ilyfajta erdőgazdasági iskolái *az illető nemzet viszonyai szerint berendezve*, egymástól eltérők lehetnek bár, mégis, mint a róluk szóló ismertetésekben olvasom, az a közös vonásuk, hogy a természettudományokra csak oly mértékben terjeszkednek ki, a mint azt az erdőgazdasági ismeretek megértéséhez *a főleg gyakorlati oktatás* sikere megkívánja; de *annál gondosabban tanítják* (főleg Oroszországban) *a mennyiségtant és oktatják a növendékeket a földmérésre, valamint egyéb műszaki ismeretekre.*¹⁾

Igazolhatják ezen ismertetések, hogy ott, a hol az erdőszetre műszaki feladatok várnak, világszerte gondoskodás történik az erdőgazdaság műszaki segéderőinek olyan neveléséről, mely az ország vagy bizonyos vidék szükségletének megfelel.

Ilyen célokra a magyar erdőőri iskolák nem nevelnek megfelelő erőket, másfelől a tulajdonképpeni erdőőri szolgálathoz nincs szükségünk évekre terjedő olyan értelmű oktatásra, mint a minőt a mi erdőőri szakiskoláink nyújtanak. Ebben látom ezen intézményünk hiányát, illetve czélt tévesztett irányát és azoknak a kifogásoknak a magyarázatát, a melyek ezen iskolák példás működése daczára a belőlük kikerült egyének ellen több oldalról felmerülnek.

Ugy fogom fel ugyanis a kérdést legjobb hizsemű véleménynyel, hogy a kir. kincstár, valamint a nagyobb

1) Loreys Handbuch d. Fw.

uradalmak manapság szép fejlődésnek induló erdőgazdaságaiban szükség van altisztekre, a mint hogy kisebb erdőbirtokokon és akár az önálló gazdálkodás szolgálatára szükségesek az olyan nevelésű egyének, a kik a mai erdőőri szakiskolai oktatásnál nagyobb és intenzivebb, de főleg oly gyakorlati kiképezést nyertek, hogy nagyobb erdőbirtokokon a műszaki értelemben vett összes erdőgazdasági teendők segédszolgálatára alkalmasak legyenek; kisebb erdőbirtoknak pedig önálló ellátására megfelelő képességgel birjanak és megszüntessék annak szükségességét, hogy ilyen hivatással birtokosaink külföldieket alkalmazzanak. Indokolva látom tehát minden tekintetben a vizmesteri, utmesteri, bányászati stb. iskolákkal egyfoku erdészeti alsóbb tanintézetek szükségességét.

A védelmi, illetve a szónak szoros értelmében vett erdőőri szolgálat ellátására elégségesnek tartanám a 3—4 hónapi tanfolyamon kitanított és ennek befejeztével a vizsgát kiállott egyének alkalmazását, a kiket ilyen szolgálatra lehetőleg maga az erdőgazdaság nevel s a kiket nagyobb erdőbirtokokon az erdőmunkások és más alkalmas egyének közül maga az erdőbirtokos választ és küld a tanfolyamra. Ezek végeznék az erdőőrzését és a munkafelvigyázói teendőket.

A megfelelően kiképezett altisztek pedig az erdőtiszt vezetése mellett segédszolgálatot teljesítenének az erdőrendezés és ezzel kapcsolatos külső és irodai technikai munkáknál. Segédszolgálatot végeznének az erdőgazdasági szállító eszközök, vízi építések és magas építések tervezésénél és kivitelénél; ép úgy az erdőgazdasági meliorációknál, a melyekből nálunk az ingoványossá lett erdőtalaj lecsapolása, a vizmosások, földcsuszamlások, sőt lavinajárások beépítése körül a nagyarányu tarvágások kapcsán elégséges munka nyílik. Segédszolgálatot teljesítenének fűrész-

művek, magpergetők és más, az erdőgazdasággal esetleg kapcsolatba hozott ipari berendezések üzemének vezetésében; raktárak, anyagok kezelésében, valamint, ahol erdei vasutak működnek, ezek üzemi szolgálatának ellátásában. Szolgálhatnának a kisebb irodai munkák végzésére és arra is, hogy az egyéb gazdasági teendőknél a gazdálkodó erdőtisztnek segédszolgálatot teljesítsenek s egyben a tulajdonképpeni erdőőri szolgálatot ellátó egyének munkásságát ellenőrizzék.

Ily egyénekre *a gazdaság belterjessége arányában* és a szerint van szüksége a nagyobb erdőbirtoknak, a milyen arányu technikai feladatok megoldását tűzte maga elé.

Külterjes erdőbirtokon, a gazdaság kevesebb és egyszerűbb munkát nyújtó teendőinél és ahol műszaki feladatok megoldása sem kerül még sorra, legfeljebb a folyamatban levő erdőrendezési munkáknál való segédkezés, az erdőgazdaság irodai segédszolgálat, vagy a fennebbi tervzetben vázolt erdőőri alkalmazottak szolgálatának bizonyos kerületekre osztott felügyelete képezheti teendőjüket. Mig belterjes erdőgazdaságban a fennebb vázoltak szerint, széleskörű és sokoldalú foglalkozás nyílik az ilyen egyéneknek, miért is *számuk a gazdaság belterjességével kell, hogy szaporodjék.*

Főleg manapság, amikor a kir. kincstár erdőgazdaságaiban a produktív beruházások ez évvel számottevő arányban megkezdődnek, amikor ennek alapján fokozatosan megnyílik a tér a belterjesebb és házilig üzött erdőgazdálkodáshoz, az eféle képzettségű alkalmazottak szükségessége aktuális lett. Emelkedni fog a gazdaság sokoldalú fejlődése révén és annak arányában, amint magánerdőbirtokaink is hozzálátnak az erdőbirtok feltárásához és vele tért nyitnak az intenzivebb gazdálkodás kialakulásához,

mely a műszaki feladatok egész sorozatának megoldását hozza napirendre.

Elérkezettnek hiszem e mellett a tulajdonképeni erdőőri szolgálatra hivatott egyének képezésének egyöntetűvé tételét. Szükségesnek látnám az ország több helyén most tartott minden éves vizsgák szabályozását oly alapon, mely a jelzett 3—4 hónapos tanfolyam látogatását feltételezi.

Az erdőtvény 37. §-ának e) pontjában tett abbéli kijelentés, mely az erdőőri szakvizsga szabályozását a m. kir. földmivelésügyi és belügyi miniszterek részéről kiadandó utasításnak tartja fenn, — úgy hiszem — erre módot engedne. De még ha nem is mondatnék ki kötelezőnek a tanfolyam hallgatása, ha az ország több helyén ily előfeltétel nélkül tartatnának is a tanfolyamok s csak ezek kapcsán, illetve kizárólag ezek befejeztével tartatnának meg az erdőőri vizsgák, úgy maguk a körülmények arra utálnak a vizsgát letenni szándékozók mindegyikét, hogy a tanfolyamot látogassa s ennek révén a vizsga letételének sikerét a maga részére biztosítsa.

Amint a mezőgazdaság sokféle ágazatának ilyen alkalmazottai részére hazánkban jó sikerrel működnek hasonló tanfolyamok, azonképpen szükségesnek látnám, hogy a gyakorlati életben ugyanis különféleképpen és nem egyszer nagyon is hiányosan iskolázott erdőőr-jelöltek az ország egyes vidékei viszonyainak megfelelően ugyan, de mégis bizonyos *egyöntetűséggel* képeztesse ki, és a tanfolyam végeztével teendő erdőőri vizsgálat alapján minősítsenek az erdőőri szolgálatra alkalmasoknak.

Szükségesnek látnám tehát és a magyar erdőgazdaság előnyére szolgálónak vélném az ilyen tanfolyamok nyitását az ország különböző, az erdőgazdasági viszonyokban egymástól elütő helyén. Ha manapság nem egy, magát képezte

ember jó sikerrel teheti le a ma érvényben levő szabályoknak megfelelő erdőőri vizsgálatot, a melyhez köztudomás szerint a képességek alig képzelhető változatai jelentkeznek, akkor azt hiszem, az ilyen tanfolyamoknak a legjobb hatásuk lesz, mert az ismeretekben való egyöntetűséget biztosítani s az ily célra megkívánt ismeretek *átlagos* fokát mindenestre emelni fogják!

Meg kell jegyezmem ennek kapcsán, hogy az esetre, ha a törvény értelmének és követelményének megfelelő ugynevezett erdőőri vizsgálat a tanfolyamot végzettek részére tartatnék is fenn, az „erdőgazdasági iskolák“-ból kikerülők minősítése nézetem szerint nem ütközhetnék nehézségekbe. Az ilyen iskolát záró vizsgálatot ugyanis az erdőtvény 37. §-a alapján kiadandó újabb miniszteri utasítás a nagyobb foku képesítés révén akadálytalanul nyilváníthatná a törvény követelményei szerint megfelelőnek.¹⁾

Azt hozhatná fel még bárki, hogy e kétféle kiképzés és képesítés a kincstári szolgálatba miként volna beilleszthető? A válasz egyszerű!

A fizetésrendezési törvénytervezet a m. kir. erdőőröket a javadalmak alapján a szolgák közé sorozza, míg a főerdőőröket és famestereket altiszteknek minősíti. Jövőre tehát a jelzett tanfolyam és ezt záró vizsgálat képesítené a szolgai rangban levő erdőőröket, míg altisztekül (a főerdőőri és famesteri rangnak megfelelően) olyan egyének volnának alkalmazandók, akik az előbb vázolt értelemben szervezett erdőgazdasági iskolák valamelyikét jó sikerrel végezték s ekként az altiszti minősítés előfeltételeül szabott képesi-

¹⁾ A törvényhez való alkalmazkodás ilyen módját a magam részéről annál is inkább ajánlom, mert nem vagyok egy nézetem azokkal, akik az erdőtvényt minden csekélység miatt módosítani kívánják és akik megfélemedezni látszanak arról, hogy a jelen idők felfogásai éppen a legalkalmatlanabbak volnának eféle újabb törvényalkotáshoz. *Szerző.*

téssel bírnak. Az erdőőr tehát, aki jövőre katonaviselt erdőmunkásokból és hasonló foglalkozású egyénekből választatnék, e 3 havi tanfolyam bevégzése és az erdőőri vizsga sikeres letétele után, államszolgálatban a szolgálai rangban levő erdőőrré nevezetnék ki és ez az alkalmaztatás és a vele járó foglalkozás volna élethivatása. Míg az erdőgazdasági iskolát végzett és katonaviselt egyének a 24 éves kor betöltése után — az államszolgálatnál — altisztekké nevezetnék ki, mint a minők ma a főerdőőrök és famesterek. Volnának tehát az erdőgazdaságban, mint ahogy vannak más állami ágazatoknál, *fiatal*, munkabíró, a szükségletnek megfelelő és kellően javadalmazott altisztek is. És volna az előzők szerint erdőőri személyzet, mely kielégített igényekkel és bizonyára megelégedetten teljesítené azt a szolgálatát, a melybe szegődött, mely képességének megfelel s azzal mindenesetre arányban áll.

Ez a beosztás, *bizonyos átmeneti intézkedések kapcsán*¹⁾ a mainál egészségesebb helyzetet teremtené, megfelelne a gazdaság szükségletének és a kor igényeinek.

De nemcsak az államnak, hanem magánbirtokosainknak is szükségük van ilyen altisztekre. És nemcsak a nagyobb szabású erdőgazdaságokban, de az egy-két akadémiai képzettségű erdőtiszt vezette erdőbirtokon is érzik hiányát az ilyen nevelésű egyéneknek. Sőt a meglévő és nálunk ilyen erdőgazdaságokban gyakori u. n. „erdőhivatali segéd“, „alerdész“ és egyéb hasonló czimzésű vagy javadalmazású állásokra is — mint több oldalról értesülök — manapság, alig vagy éppen nem kapnak a műszaki értelemben vett erdő-

1) Már szolgálatban levő s az erdőgazdasági iskola végzésére megfelelő előképzettséggel, vagy gyakorlati ügyességgel bíró értelmes erdőőröknek az erdőgazdasági iskola végzésére mód volna nyújtható olyan alapon, a mint az utmestéri iskolákba is berendelnek a jelenleg szolgálatban álló állami és törvényhatósági utmesterek közül.

gazdasági teendők segédszolgálatára alkalmas egyéneket. Főleg akkor nem, ha magyar honosok alkalmazásához ragaszkodnak.

Ugy az állam, mint a magánbirtok sokoldalú követelményeinek helyes kielégítésére kell tehát az ujonnan való szervezésre javasolt erdőgazdasági iskoláknak megfelelő egyéneket nevelniök. Érdemes ezért és már tárgyunk fontosságáért is, hogy az iskolai szervezet tekintetében is megvitassunk egy más fontosabb körülményt és megvilágítsuk a magunk nézetét némely kérdés tekintetében.

E kérdések a következők volnának:

1. Mily előismeretektől és milyen egyéb követelményektől tétessék függővé az ilyen iskolákba való felvétel?
2. Milyen alapelvek mellett történjék és hány évig tartson az oktatás?
3. Hol legyenek az ilyen iskolák?

A jelenleg működő erdőőri iskolákba való felvétel az elemi iskolák végzését szabja előfeltételül, amit a javaslatom szerinti erdőgazdasági iskoláknál elégtelennek hiszek. Elemi iskoláink különfélesége és a velük elért eredmények aránytalansága ugyanis a mai erdőőri iskolákban is nehéz helyzetet teremt, mert *számottevő időt követel arra a célra, hogy a növendékek az elemi dolgok megfelelő ismeretére kioktattassanak.* Ez a körülmény, másrésről az is, hogy az állami altiszteknél jobban nem javadalmazott népiskolai tanítókat képező intézetekbe a középiskola 4 osztályát végzettek vétetnek csak fel, végül pedig, hogy a legujabban szervezett utmesteri iskolákba szintén 4 középiskolai osztálylyal, a régebbi keletű vízmesteri iskolákba pedig a középiskola második osztályának bizonyítványával veszik fel a növendékeket; úgy hiszem indokolttá teszi, hogy *a szervezésre javasolt*

erdőgazdasági iskolák is legalább 3 középiskolai és főleg polgári iskolai osztály elvégzését feltételezzék.

Kimondandó volna az is, hogy olyanok, akik ezenkívül valamely rendszeres erdőgazdaságnál legalább 2 évig gyakorlati szolgálatban állottak s ezt közhatóságilag igazolni tudják, előnyben részesülnek.¹⁾ Valamint, hogy ezek között is első sorban vétetnek figyelembe az erdőgazdasági alkalmazottak gyermekei.

A 20 éves életkor betöltése egy további előfeltételül volna kimondandó. A vízmesteri iskola 18, az utmesteri 20 éves minimális életkort követel és maximálisnak mindkettő 30 évet jelez. Ez az utóbbi két korhatár volna az erdőgazdasági iskolánál is a legkedvezőbb. A 18-ik életév betöltésének előfeltétele egy tekintetben ugyanis hátrányos, mert az ilyen egyének az iskola végeztével katonasorba kerülnek s a 3 évi katonai szolgálat alatt a tanultakból sokat felednek. A 20 éves minimális korhatárnál ez ki van zárva. A legtöbb ugyanis először végezi a katonai szolgálatot s csak annakutána jelentkezik a felvételre. Az iskola így komolyabb és fegyelmezettebb anyaghoz jut, s olyan egyéneket oktat, a kik az intézetből közvetlenül kerülhetnek a gyakorlati életbe és 24 éves korukban már altisztekké kinevezhetők.

A harmadik, nem kevésbé fontos előfeltétel *erős és ép testalkat*, mely — tekintettel az erdőgazdaság követelte

¹⁾ Ennek a két évi minimális előgyakorlatnak kötelező előfeltételként való kimondása volna a legalkalmasabb. Kívánatos volna ugyanis, hogy az altiszti pályára készülő 14—15 éves ifjaknak az erdőgazdaságok a 18, sőt 20 éves korukig főleg irodai, de külső foglalkozást is nyújtsanak, mert amint az előzőekben reámutattam, a külföldön arra a tapasztalatra jutottak, hogy ha ilyenek azt a 3—4 évet, mely az iskolából való kilépés és az erdőgazdasági iskolába jutásig eltelik, foglalkozás nélkül töltik el, ez mindenesetre hátrányukra szolgál. Ezt az előgyakorlatnyújtást főleg a kincstár erdőgazdaságaiban misem akadályozza, mert hasonló természetű lehetne a mai erdőlegényi foglalkoztatással, s azt jó sikerrel pótolhatná. Javaslatom szerint ugyanis a tulajdonképpeni erdőőr-képzésnek ugyis egészen más az előfeltétele és más a természete.

szolgálatra — a legszigorubban volna számba veendő. Miután pedig a katonai szolgálatnak is éppen ez a feltétel alkotja elsőrendü kellékét, legalább az államszolgálatba készülő egyénektől *a katonaviseltséget, sőt az altiszti rangot megkövetelni lehetne*. Kivánatosnak látom ezt annál is inkább, mert e feltétel bizonyára nálunk is olyan kedvező eredménnyel járna, mint a külföldön, a hol is erre régebb idők óta kiváló sulyt helyeznek.

Természetesnek és a további indokolásra fölöslegesnek tartom, hogy *a magyar nyelvnek szóban és írásban birása, a magyar honosság, a kifogástalan erkölcsi élet* stb. mint szokásos előfeltételek ezuttal sem volnának figyelmen kívül hagyandók.

A szervezésre javasolt erdőgazdasági oktatásának vezérelveül *a minimálisra redukált elméleti, de annál intenzívebb gyakorlati irányt vélem követendőnek*.

Arra kellene tanítani a növendékeket, *a mire a gyakorlati életben szükségük van, s olyan arányban kellene kiképezni őket, a milyen arányban ezen ismereteket a mindennapi élet és az erdőgazdaságnak mai fejlődési foka megkívánja*.

A tulajdonképpeni erdőgazdasági kérdéseket tehát kellő belterjességgel ugyan, de a gyakorlati szükséglet módján és értelmében kellene tanítani.

A természettudományok annyiban volnának ismertendők, a mennyiben azok a gyakorlati erdőgazdálkodás keretében szükségesek.

A mennyiségtannak a műszaki segédszolgálathoz szükséges része gyakorlati példák kapcsán fontos tárgya lenne az oktatásnak.

A mértan elemei olyan arányban szükségesek, hogy a

növendékek azok kapcsán a térfogatok, tömör és ürfogatok, a lejtviszonyok stb. mérési módjait nemcsak egyszerű eszközökkel, de műszerekkel is begyakorolhassák, s technikai vezetés mellett a gyakorlati élet kívánalmai szerint alkalmazni is tudják.

Kioktatandók volnának az erdőgazdaság összes technikai munkálataiban oly arányban, hogy képesek legyenek kisebb gazdasági tervek, ép így a szállító eszközök és magas építések s az erdőgazdasági egyéb technikai munkálatok kisebb terveinek önálló kidolgozására, az ezekre vonatkozó költségvetések megszerkesztésére s ilyen munkák tervszerű végrehajtására. Hogy képesek legyenek az erdőgazdaságban előforduló nagyobb műszaki munkák kidolgozásánál segédkezni, a mechanikus munkát jó sikerrel végezni. És alkalmasak legyenek arra is, hogy ilyen munkákat a kivitelben technikus ellenőrzés mellett vezetni tudjanak. Egyszóval olyan gyakorlati irányban kellene az oktatásnak működni, hogy az iskolából kikerülő növendékek a műszaki értelemben vett erdőgazdaság minden ágazatában a segédszolgálat ellátására alkalmasak legyenek.

A szakoktatás részletes programjának ilyen alapokon való egybeállításánál a legnagyobb valószínűség szerint szüksége fog jelentkezni annak, hogy *az oktatás nem két, de három évre terjedjen ki*; aminthogy a vízmesteri iskolák is 3 év alatt képezik ki növendékeiket. És szüksége fog jelentkezni ennek főleg akkor, ha az oktatás olyan utánzásra méltó gyakorlati irányban és olyan alapelvek szerint történik, a milyent az orosz erdőgazdasági iskolák is követnek s a milyen a magyar vízmesteri és utmesteri iskoláknál is szabály.¹⁾

¹⁾ Mervallom, hogy magam is óhajtandónak tartanám a 2 és nem 3 éves erdőgazdasági iskolát. De ha a 2 téli féléves elméleti iskolázás keretébe az okta-

A vízmesteri, épügy utmesteri iskolákban ugyanis az oktatás évente csak deczember hó 1-én kezdődik és márczius hóval végződik, s az évnek további részében a növendékek az országban folyó technikai munkák műszaki segéd-szolgálatához rendeltetnek ki, illetve osztatnak be. *A gyakorlati kiképezésnek tehát csak egy részét nyújtja az iskola, a többit és a legfőbbet az élet illetve az a foglalkozás, a melynek szolgálatára a növendékek hivatva vannak.*

Az iskola ekkép jobban a szobára utalt gyakorlati ismeretek és kézi ügyességek elsajátítására törekszik, a külső foglalkozásoknál szükséges egyéb ismereteket pedig a tényleges munkáknál való alkalmaztatással és kevésbé az iskolai gyakorló tereken végzett sablonos, az élet kívánalmaihoz simulni nem igen tudó gyakorlati órákon nyújtják.

Ezt az elvet bizonyos mértékben több német és osztrák erdőgazdasági iskola felállításánál is érvényesítették azáltal, hogy ez iskolákat nemcsak *állami erdőgazdaságok székhelyein helyezték el, de még tanároknak is a tényleg gazdálkodókat alkalmazták.* A növendékek gyakorlati foglalkoztatását pedig nem egy iskola-erdő (Lehrrewier) szűk kereteibe szorították, de egy erdőgondnokság vagy erdőhivatal munkakörébe vonták be.

Ezt a fennebb vázolt elvet még teljesebb érvényre juttatták az orosz erdőgazdasági iskolák, a hol is a növendékeket az évnek *csak hat hónapján át oktatják az iskolában, míg a másik hat hónapot a tanulók az erdőgazdaság nyújtotta foglalkozásoknál töltik.* Az ilyen oktatás eredményes voltát a német erdőgazdasági írók is elismerik akkor, a

---

tás tervezett anyaga nem volna beilleszthető, úgy a tantárgyak úgy volnának egybeállítandók, hogy a 3-ik téli félévi oktatás után a gyakorlati foglalkoztatás szükségessége ne jelentkezzen, *s így a gazdasági iskola 2^{1/2} évre terjedjen ki, a melyből 3 téli félév iskolai oktatással, 2 nyári félév gyakorlati foglalkoztatással teljék el.*

Szerző.

midőn az orosz oktatási rendszert kitünőnek, a legjobb eredményeket nyújtónak jelzik.

Nekünk ebben a tekintetben nem kell az orosz eljárást tanulmányunk tárgyává tennünk akkor, a midőn a magyar vizmesteri és utmesteri iskolák intézménye is — mint fennebb említettem — ilyen rendszeren alapul és kiváló eredménnyel működik. Ugy vélem ezért, hogy ha nyílik mód és alkalom az államépítészeti hivatalok és kulturmérnöki hivatalok körében az ilyen gyakorlati foglalkoztatásra, úgy megvan a mód és rendelkezésre állanak nekünk is az eszközök ahhoz, hogy az erdőgazdasági iskola növendékeinek ilyen gyakorlati kiképzést nyújtsunk.

A kir. kincstár belterjesebb erdőgazdaságai ilyen gyakorlati kiképzésre kiváló teret nyújthatnának. Sőt hinni merem, hogy nagyobb magánuradalom is jelentkeznék, mely a gyakorlati kiképzésre átvállalna növendékeket. Tenné ezt már azon czélból is, hogy akként közvetlen alkalma nyílják a hozzá beosztott növendékek jóra valóságát és ügyességét kitapasztalni, s így közülök már eleve kiválaszthassa azokat, akiket szolgálatába fogadni kíván.

Ha pedig az erdőgazdasági iskolák növendékei minden év nyári felében kiosztatnának az állam és nevesebb magánuradalmak erdőgazdaságaiba, s ott az erdőhasználás, az erdőtenyésztés és ápolás, az erdőgazdaság körébe vágó terület- és határmérések, továbbá a lejt mérés, az ut-, vasut- és hid-, a magasépítések, a vizmosásokat megkötő, a patakokat szabályozó, a talajvizet lecsapoló stb. munkák felvételeinél és végrehajtásánál alkalmaztatnak, valamint ha ezen kívül a téli iskolai félévekben még megfelelő és gondos oktatásban részesülnek: — kinevelhetők lesznek olyan gyakorlati egyénekké, a minőknek hiányát a műszaki segédszolgálat céljaira és kisebb erdőgazdaságok önálló ellátásához mi

lépten-nyomon érezzük, s a minőknek szükségét a jelen értekezés folyamán már beigazolni igyekeztem.

A gyakorlati oktatás sikerének egy másik feltétele, hogy egy-egy iskolában kevés, *illetve csak annyi növendék nyerjen egyszerre kiképzést, amennyivel a növendékek tanárai az ilyen gyakorlati irányban haladó oktatást eredménynyel végezhetnek.* Láttuk az előzőkben, hogy a finnországi iskola (Evois-ban) 8 tanulót nevel, a svédországi 5 iskolába 10—10 tanulót fogadnak fel, s hogy Oroszországban 30 erdőgazdasági iskolát létesítettek, mert egyéb, alább még tárgyalandó érdekek mellett, ennek a célnak is csak így tudnak sikerrel megfelelni.

A magyar utmesteri iskolákban ilyen szempontból, s azért is, hogy a tanerők számát apaszszák, minden évben csak az egyik évi (felváltva az első vagy a második évi) tanfolyam van nyitva, a melyre legfeljebb 20 növendéket fogadnak fel. Több iskola esetében, és kellő beosztás mellett így is kerülnek ki minden évben végzett növendékek a gyakorlati életbe.

Azt vethetné fel e tekintetben bárki is, hogy ilyen követelmény betartása mellett a magyar erdőgazdálkodásnak esetleg nem 4—5, de számban ennél is több iskolára lenne szüksége, a mire már a költségek okából sem gondolhatunk. Válaszul e tekintetben azt adhatjuk, hogy a statisztika számadatai mellett a magyar erdőgazdálkodás belterjességének fejlődése, és az ilyen iskolák működésének jó sikere, illetve a növendékek alkalmazhatósága fogná megállapítani a gyakorlati szükséglet minden éves számarányát, *mely csak fokozatosan emelkedhetik.* A mennyi növendékre különben szükség van, és a mennyit évente elhelyezni lehet, annyinak neveléséről gondoskodnunk mindenesetre elsőrendű államgazdasági érdek és kötelesség. Ha pedig a szükséglet tény-

leg emelkednék, misem könnyebb, mint ilyen iskolák szervezése az állam erdőgazdaságainak keretén belül.

Misem könnyebb, mint ilyen iskolák szervezése a kincstári erdőgazdaságok igazgatásának középpontjaiban, mert a középponti tisztviselők igénybevétele más tanerők biztosítását fölöslegessé teszi, mert továbbá az internatusbeli ellátás mellőzhető kellék (a vízmesteri és utmesteri iskolák növendékei sem nyernek internatusbeli ellátást) és mert végül tanterem biztosítása a kincstár annyi kezelési és üzleti épülete mellett még sem ütközhetik leküzdhetetlen akadályokba.

Ilyen alapelvek mellett létesítették a vízmesteri iskolát Kassán, a hol az ott működő kulturmérnöki hivatal mérnökei szolgáltatják a tanerőt; és ilyen alapelvek mellett létesült csak a legutóbb a 10 utmesteri iskola, megannyi állam-építészeti hivatal székhelyén, és olyan célzattal, hogy azok mérnökei oktassák a növendékeket. Ha pedig meggondoljuk, hogy ez utmesteri iskolák tanhelyiségeinek bérletére iskolánként 1000—1400 koronát szántak, s hogy egy-egy iskola évi költségét 3400 koronában, a tiz iskoláét tehát 34,000 koronában állapították meg,¹⁾ — úgy beláthatjuk ezen intézménynek olcsóságát annak gyakorlati volta mellett. Valóban, ilyen adatok ismerete után, valamint azokra a tapasztalt és mindenekfölött gyakorlati szakerőkre való tekintettel, a kiket az erdészeti középpontok nyújthatnak, nem fér kétség az efféle berendezés jó sikerü és olcsó voltaához. Sőt akaratlan arra a gondolatra tereli az embert, hogy *legalább az állam szolgálatára az iskolai nevelés*

¹⁾ L. a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 1902. évi 84836 sz. rendeletét. Itt megjegyzem, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ugyanazon rendeletével a már államszolgálatban levő és ezen iskolába tanulás végett berendelt utmesterek közül azoknak, a kik jó előmenetelt tanusítanak, az iskolalátogatás tartama alatt havi 60 korona ellátási pótlékot, s az utmesteri iskola környékén folyamatban levő fontosabb ut- és hidépítési munkák megtekintésével kapcsolatos költségek egyenértéke fejében évenként 30 koronát engedélyez.

ilyen rendszerét (amint az állami szervezet más ágazatainál) *nálunk is kötelezővé kellene tenni az egész vonalon.*

Az a további kérdés, hogy *hol legyenek ilyen iskolák*, valamint hogy a meglévő erdőőri szakiskoláink közül mind, vagy melyek volnának az új rendszer keretében felhasználandók, — többoldalú gondos elbírálást igényel.

A magyar északi, valamint az északkeleti hegyvidék, az erdélyi rész, az ország déli része és Dunántul vidéke más és más népszokások, más és más birtokviszonyok, valamint más és más erdőgazdasága révén megkívánja azt, hogy az illető vidék neveltjeiből, az illető vidék erdészeti viszonyainak megfelelően oktattassanak ki az erdőgazdaság műszaki segédszolgálatára hivatott altisztek és azok az egyének, a kik kisebb erdőgazdaságok ellátására hivatvák. Így pl. Dunántul különleges viszonyaira, majdnem kizárólag magán erdőgazdaságaira, azok belterjességére, és egy számottevő részük elaprózott voltára való tekintettel a kérdés elbírálása különös gondot igényelne, s főleg azt kívánná meg, hogy a növendékek oktatásánál az általában alkalmazandó rendszer gondos betartása mellett nagy súly helyeztessék arra, hogy az iskolát végzettek a vidék magán szolgálatára alkalmasak legyenek, s a külföldiek ott elég gyakori importját ellensúlyozni tudják. Mind e tekintetben különben az erdélyi rész, valamint az ország más, viszonyaikban eléggé heterogen vidékei szintén megfelelő figyelmet kívánnak meg a jó siker érdekében.

Be is fejezhetném ezzel a célomul tűzött fejtegetéseket, ha nem kívánnék még arra a kérdésre megfelelni, hogy *a vadászat és vadtenyésztés* oktatását miként vélem ezen iskolák rendszerével összeegyeztethetőnek? Válaszom e tekintetben rövid és egyszerű. Utalok ugyanis a növendékek minden éves félévi gyakorlati foglalkoztatására, és az erdő-

gazdasági iskolába való felvételnél a lehetőség szerint megkövetelni javasolt kétéves előzetes gyakorlati szolgálatra. Ily idő alatt az, a kinek a vadászathoz és vadtenyésztéshez hajlamai vannak, ez ismereteket el fogja sajátítani akkor, *ha megadatik neki a mód, hogy a vadtenyésztő eljárásokat gyakorlatilag lássa és ha nyílik alkalma arra, hogy a vadászatban magát tényleg begyakorolhassa.* Az ugyanis a nézetem e tekintetben, hogy *a vadászat és vadtenyésztés előismereteit még nyújthatja az iskola, de a vadászásban és vadtenyésztésben való ügyesség csakis a gyakorlati életben sajátítható el.*

42167

